

1. 27 smrtí Tobyho Obeda

Když se Toby Obed konečně probouzí, je už jaro.

Leží na zádech v nenaškrobeném povlečení, nepoznává strop ani stěny kolem. Ještě před chvílí byl ponořený do klidného, umělého spánku, ale teď jsou jeho neurony rozpálené doběla ve snaze vypořádat se se všemi informacemi najednou.

Kde to jsem? Proč mě všechno bolí? Přestane to někdy?

Toby se rozhlíží, hledá okno s výhledem, nějaký záchytný bod. Jeho pohled ale stále sklouzává doprostřed postele. Tam by teď měly být jeho nohy a chodidla, avšak peřina, která Tobyho přikrývá, je rovná.

Toby má pocit, že blouzní – to se člověku občas stává, když se víc napije. Chce si protřít víčka, zvedá ruce k očím.

Jenže od levého lokte dolů nic není.

Dívá se napravo. To, co zbylo z druhé ruky, je omotané silnou vrstvou obvazů.

„Počkat! Kam se poděly moje nohy? A co jste to, sakra, udělali s mýma rukama?!“

Nad lůžkem se sklání žena v bílém.

„Jsem tak ráda, že ses probral! Nebyli jsme si jistí, jestli to vyjde. Toby, jsme v nemocnici v St. John's, v hlavním městě Newfoundlandu a Labradoru. Už je březen. Nedávno jsi měl dvacáté druhé narozeniny. Řeknu ti, že máš vážně co oslavovat.“

Ale Tobymu se vůbec nelíbí ani březen, ani jeho nové, ořezané tělo. Nevzpomíná si, že by s ním tyto změny kdokoli konzultoval.

Poslední, na co si vzpomíná, je večírek v Happy Valley-Goose Bay, víc než tisíc šest set kilometrů severně od jeho lůžka, které mu bude od této chvíle už navždy připadat zbytečně dlouhé.

Goose, jak se mu běžně říká, je městečko na poloostrově Labrador – v té části Kanady, která sahá současně na východ, k Atlantiku, i na sever, směrem k Arktidě. Dnes tady žije přes osm tisíc lidí. Goose vzniklo spojením dvou lokalit: Šťastného údolí a Husího zálivu. Avšak idylický název městečka je zavádějící. Důvodem jeho vzniku byla totiž válka.

Ve čtyřicátých letech psaly noviny, že se v Labradorském moři objevují velitelské věže německých U-Bootů. Když do války vstoupily Spojené státy, bylo evidentní, že v této oblasti musí co nejrychleji vzniknout silná vojenská základna, která by kontinent bránila. Do Goose se kvůli její stavbě sjížděli muži z vesnic rozestých po celé labradorské zemi. Pracovali na několik směn. Zásobáři spočítali, že muži za den spotřebovali od čtyř do pěti tisíc krabiček cigaret.

Dělníci dostávali jen zlomek toho, co vydělávali lidé pracující ve vnitrozemí, ale nestěžovali si. Nařikali na jediné – aby mohli odejít za prací na stavbě, museli opustit domovy. A to znamenalo pozabíjet před odjezdem psy.

V roce 1943 bylo Goose považováno za největší letiště na světě. Po válce se stalo důležitou křižovatkou, jíž procházejí letecké, pozemní i námořní trasy přes Labrador. V dobách míru tady cvičily jednotky NATO a celá vojenská oblast se měla stát záložní přistávací plochou pro raketoplány NASA.

Jenže Goose zůstalo záložním městem už napořád. Válka se mu vyhnula, nepřistál tu ani jeden raketoplán a oddílý NATO se ze základny stáhly v roce 2010. Dnes se do města jezdí pro satelitní telefony – chce-li člověk prozkoumat okolí,

může si je zadarmo půjčit, což má usnadnit práci policii a pátracím týmům, kdyby se turista ztratil. Při dlouhé cestě napříč Labradorem lze do Goose zaskočit na klobásu z karibu nebo smažené tresčí jazýčky. Dřív to bylo jídlo pro chudé, dnes vybraná pochoutka v ceně třinácti dolarů¹ za porci.

V Goose se také ve velkém nakupuje – právě odsud lodě, sněžné skútry a hydroplány rozvázejí zásoby do malinkých osad ležících v málo přívětivých fjordech a zátokách Labradoru.

Obyvatelé tohoto území tvrdí, že nikde na světě není člověk tak daleko od života jako zde. Můžete objevit pěšiny, kterými nikdo před vámi nekráčel. Hory, které nikdo nezdolal. Výhledy, kterými se neměl kdo pokochat. Ano, to je Labrador, Velká země. Tady je slyšet, jak se hýbe svět, říkají.

Ale městečko s názvem Šťastné údolí a Husí záliv Toby-mu Obedovi štěstí nepřineslo. Právě tady zemřel Toby po šestadvacáté.

Stalo se to těsně před jeho dvacátými druhými narozeními, osmnáct let po první smrti.

Když člověk bydlí v maličké velrybářské osadě daleko na Labradoru, je pro něj výprava do Goose velká změna. Toby se tam vydal navštívit bratrance. Dlouho se neviděli, otevřeli lahvinku. Potom přišel kamarád:

„Co nového? No tak se napijeme.“

Napili se.

Zbytek dopoví sestřička.

„Policie tě našla ve sněhu až druhý den. Byli přesvědčení, že jsi mrtvý.“

¹ Pokud není v textu uvedeno jinak, představují dolary kanadskou (CAD), nikoli americkou (USD) měnu.

Toby se dostal do Miller Centre, nemocnice pro válečné veterány, kde chirurgové, fyzioterapeuti, psychologové a protetici vrací invalidy do života. Doktoři udržovali Tobyho dva měsíce v umělém spánku, aby ho dostali z těžkého podchlazení.

„Povedlo se, ale museli jsme ti něco amputovat,“ řekne u lůžka sestřička.

„Ženská, já nechápu, co mi to tu vykládáš. Vraťte mi moje nohy! Okamžitě mi vrať moji ruku!“

„Jsi dítě štěstěny, Toby. Je mi to opravdu líto.“

Od oné noci uplynulo čtvrt století. Na jaře 2018 je Toby-
mu Obedovi čtyřicet sedm a jeho zrcadlem je pět set Inuitů z Osady naděje.

Před příchodem Evropanů (tedy i portugalských pánů čili *lavradorů*) žili v těchto oblastech původní obyvatelé, například Inuité či Innu. Jedni druhým říkali Eskymáci: *eskimo* je ten, kdo jí syrové maso. Termín převzali bílí antropologové a archeologové, pro něž byli Eskymáci souhrnným, obecným pojmenováním pro všechny obyvatele Severu – od Labradoru přes kanadskou část Arktidy a Aljašku až po Kamčatku.

V Evropě se to říká dodnes. Zato v Kanadě už se tento výraz nesluší používat, protože je vnucený, diskriminační, urážlivý. Obyvatelé severních provincií jsou tam dnes nazýváni tak, jak si sami přejí. V jejich jazyku, inuktitutštině, označuje *Inuk* člověka, lidskou bytost, a *inuit* lidské společenství.

A právě tak vidí je i sebe samého Toby Obed – ne jako exponáty, nýbrž jako lidi.

Táhne ho to k nim, neboť jsou současně jeho zrcadlem i dokladem totožnosti, podstatnějším než kanadský pas.

„Mám radost, když nějaký souseď jen tak prohodí: ach, Toby, hodil jsi stejný výraz jako tvoje matka. Nebo: chodíš úplně jako tvůj otec, zdálky by si vás jeden spletl. Jsem v tu chvíli tak šťastný! Protože to znamená, že oni existovali – a teď jsem tu po nich zůstal já.“

Nejdůležitější jsou pro Tobyho slova: „Ty jsi celá máma.“

Když chce Toby vidět mámu, sahá si pravou rukou na tvář. Hladká, napnutá kůže bez pórů, bez sebemenší vrásky. Vysoké, silné lícní kosti. Nad nimi hluboko posazené, uzoučké oči schované pod hustým, černým obočím. Tobyho vlasy jsou jako pepř a sůl. Černé a sněhobílé, nic mezi tím. Husté a nepoddajné, dlouhé až po drobnou, ostře řezanou bradu.

Měla stejně silné, drsné vlasy i máma? Nebo stejné oči, malé a černé, až téměř nešlo rozlišit zorničku od duhovky?

Toby neví.

„Nemám žádnou fotku. Nepamatuju si, jak vypadala. Takže ani nevím, odkud jsem a proč.“

Jméno Tobijahu znamená v hebrejštině „Hospodin je mým dobrem“. Jsou to slova útěchy pro někoho, kdo přišel o všechno a nemá už naději. Podle Starého zákona Tobiáš oslepne a znaven prosí Boha o smrt. Jenže Bůh s ním má jiné plány. Písmo svaté nás učí, že Tobiášovo nesmírné utrpení pro něj není trestem, ale zkouškou z milosti. Milující Bůh nejprve sesílá utrpení, ovšem za poslušnost a oddanost poté ve správný čas odměňuje. Jde o příběh poznání – rány osudu je třeba chápat jako znamení milosrdného Boha.

Prorocké jméno dala Tobymu matka.

Měla celkem pět dětí. Doma se jim žilo těžko. Rodiče se o ně příliš nestarali. Pili. Emily a Sonny, neboli synek, byli zhruba o deset let starší než ostatní děti. Právě oni se starali o malou Saru, Eliase a Tobiase.